

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Агєєва Г. М., канд. техн. наук, с. н. с.,
Дійсний член Академії будівництва України
(Національний авіаційний університет)

Актуальність проблеми. Національна стратегія зі створення без бар'єрного доступу в Україні до 2030 року передбачає два цільових рівня – базовий (фізична, інформаційна, цифрова, суспільна та громадська без бар'єрність) та галузевий (без бар'єрність в освіті, економічної діяльності, охороні здоров'я, соціальному захисти), а також супроводження реалізації стратегії на усіх рівнях.

Для закладів вищої освіти, побудованих упродовж другої половини ХХ ст., насамперед, стоїть першочергове програмне завдання створення фізичного без бар'єрного доступу території, навчальних корпусів, аудиторій, тощо.

Упродовж 2019-2021 років за участю здобувачів вищої освіти за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» був проведений типологічний аналіз будівель науково навчального комплексу інженерних інститутів та факультетів Національного авіаційного університету (НАУ), побудованих впродовж 1960-1980-х років.

Робота виконувалась в межах вивчення навчальних дисциплін «Архітектурне проектування», «Типологія будівель і споруд», «Інженерний благоустрій населених міст» під керівництвом провідних викладачів кафедри містобудування Факультету архітектури, будівництва та дизайну Національного авіаційного університету.

Були проаналізовані планування та благоустрій території; архітектурно-планувальні, конструктивні та інженерні рішення, спрямовані на забезпечення відповідних функціонально технологічних процесів діяльності галузевого навчального закладу.

Низка приміщень має відхилення від початкових планувальних (перепланування, переобладнання) та інженерних рішень (модернізація обладнання, тощо), що пов'язано із неодноразовими змінами напрямів підготовки фахівців, навчальних планів, загальної кількості здобувачів, режимів навчання (денна, заочна, вечірня форми), наповнюваністю груп (підгруп) при різних типах навчальних занять, штатних розкладів адміністративно викладацького та допоміжного персоналу, тощо.

Були виявлені приміщення зі зниженими показниками температури повітря, повітрообміну; з надмірним інсоляційним режимом; з

обмеженим фізичним доступом – вхідні групи, сходові клітини, ліфтові холи, окремі великі лекційні аудиторії та ін.

Територія площею 72 га має складний рельєф та яскравий природний ландшафт, різні показники озеленення та благоустрою.

Існують ділянки (рекреаційна, фізкультурно спортивна, житлова зони), де перепад висот поверхні сягає 10-13 м. З одного боку, це дозволяє створити позитивний психо емоційний ефект від пішого руху з активним або пасивним сприйняттям ландшафту; з іншого – створює проблеми фізичного без бар'єрного доступу.

Надані пропозиції щодо уникнення відхилень від нормативних вимог за допомогою архітектурних, конструктивних та інженерних рішень дозволять частково або повністю вирішити проблемні питання покращення зорового сприйняття фасадів, теплової ізоляції, вентиляції, кондиціонування будівель; зниження рівня надмірної інсоляції окремих приміщень, тощо.

Забезпечення фізичного без бар'єрного доступу потребує значних коригувань існуючих містобудівних, архітектурно планувальних, конструктивних та інженерних рішень, реалізація яких повинна бути виконана водночас.

Не можна забезпечити фізичний без бар'єрний доступ до окремих корпусів навчальної зони, не забезпечив його до об'єктів навчально виробничої, навчально дослідної, фізкультурно спортивної, рекреаційної, житлової зон.

Особливої уваги при цьому потребує й фізичний без бар'єрний доступ інших громадських просторів, будинків та споруд, розташованих поруч, а також громадський транспорт та його інфраструктура.

Залучення здобувачів вищої освіти зі спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» до розв'язання проблем створення без бар'єрного простору, зокрема, фізичної без бар'єрності, дозволяє вирішити й стратегічні завдання третьої рівня – супроводження реалізації Національна стратегія зі створення без бар'єрного доступу в Україні до 2030 року.

Набуття майбутніми містобудівниками, архітекторами, будівельниками навичок виконання перед проектних, проектних, будівельних робіт щодо створення без бар'єрного простору на прикладі свого закладу вищої освіти може стати складовою навчальних програм підготовки кваліфікованих фахівців у сфері доступності та інклюзивності громадського простору і споруд, а також універсального дизайну.